

Öğrencilerin Adli Muhasebe Kavramına Yönelik Farkındalık Düzeylerinin Salgın Hastalık Döneminde İncelenmesi

Başak ŞİTAK¹
Petek ŞİTAK²

Araştırma Makalesi

Öz

Muhasebeciler, Enron, Worldcom, Parmalat, Ahold, Kanebo, Tyco ve diğer büyük şirketlerin çöküşünün ardından birçok olumsuz itham ile karşılaşmıştır. Bu süreçte açılan birçok dava ile birlikte çok sayıda muhasebe hatası ve tahrif edilmiş kazançların olduğu tespit edilmiştir. Bu noktada şirketlerin yeniden güvenini kazanmak ve yatırım yapabilmelerine imkân sağlayabilmek için yeni bir kavram ortaya atılmıştır. Yeni kavramın adı adli muhasebedir. Bu bağlamda çalışmada, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Düziçi Meslek Yüksekokulunda Muhasebe dersi alan öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeylerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın bir diğer amacı ise öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeylerinin demografik özellikler ile ilişkisini ölçmektir. Elde edilen veriler incelendiğinde; öğrencilerin adli muhasebe kavramını daha önce duymadıkları, adli muhasebecilik mesleği hakkında bilgi sahibi olmadıkları ve üniversitede bu konuyla ilgili ders almadıkları tespit edilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda yapılan analizler sonucunda öğrencilerin adli muhasebe farkındalık düzeylerinin yalnızca cinsiyet değişkeni açısından farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Çalışmanın ele alınan perspektiften daha önce incelenmiş bulunmaması önemini ve değerini arttırmaktadır. Çalışma sonuçlarının literatüre ışık tutması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler

Muhasebe
Alanı Muhasebe
Adli Muhasebe

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi:
01.03.2021
Kabul Tarihi:
11.03.2021

Examining The Awareness Levels of Students Regarding The Concept of Forensic Accounting in The Period of Pandemic Disease

Abstract

Accountants faced many negative accusations following the collapse of Enron, Worldcom, Parmalat, Ahold, Kanebo, Tyco and other major companies. It was identified that there were many accounting errors and falsified earnings along with many lawsuits filed during this period. At this point, a new concept has been introduced in order to regain the trust of companies and enable them to invest. The name of the new concept is forensic accounting. In this context, the aim of the study was to determine the level of awareness of the students taking accounting course in Osmaniye Korkut Ata University Düziçi Vocational School for the concept of forensic accounting. Another aim of the study is to investigate the relationship between the students awareness of the concept of forensic accounting and demographic characteristics. As a result of the analysis; it was determined that the students had not heard of the concept of forensic accounting before, did not know about the forensic accounting profession and did not take any courses on this subject at the university. Again according to the analysis results it was determined that the students' awareness of forensic accounting differed in terms of gender variable. The fact that the study has not been examined from the perspective at hand increases its importance and value. The results of the study are expected to shed light on the literature.

Keywords

Accounting
Field Accounting
Forensic Accounting

Article Info

Received: 01.03.2021
Accepted: 11.03.2021

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, basaksitak@outlook.com, ORCID: 0000-0001-7689-036X

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, petekstak@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4163-4849

Giriş

Muhasebe, işletmelerin para ile ifade edilen olaylarını tespit edip, kayıt eden, sınıflandıran, özetleyen, yorumlayan ve tüm bunlar doğrultusunda elde edilen bilgileri ilgili kişi ve kuruluşlara bilgi olarak aktaran bir sistem olarak tanımlanabilmektedir (Çonkar, 2016: 10).

Adli muhasebe ise çözüme kavuşturulamamış olayların belirli kurallar çerçevesinde finansal beceriler ve araştırmacı bir bakış açısı ile çözümlenmesi olarak tanımlanabilmektedir. Çeşitli kişi ve kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen büyük çaplı muhasebe hileleri, ekonomik kayıplara ve ticari uyumsuzluklara neden olmaktadır. Bu durum da mali tablo kullanıcılarını alacakları kararlarda yanıltmaktadır. Manipüle edilen rakamların işletmelere ciddi zararlar vermesi, yatırımcıları yanlış yönlendirmesi ve hileli işlemlerde yaşanan artış muhasebenin kapsamını genişletmiş ve adli muhasebe mesleğinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Adli muhasebenin amacı; işletme için ekonomik suçla ilgili delil toplamak, değerlendirmek ve analizlerle mali kayıpları tespit etmek olarak ifade edilmektedir. Bununla birlikte adli muhasebe, soruşturmalarda hem vaka ile ilgili sözel kanıtlar sunmakta hem de avukat desteği sağlamaktadır (Altınsoy, 2011: 79).

Adli muhasebe ile ilgili literatür incelendiğinde bu konunun ulusal ve uluslararası literatürde yer aldığı görülmektedir. Örneğin;

Rezaee vd., (2004) yaşanan muhasebe skandallarının yatırımcıların güvenini sarstığını belirtmişlerdir. Adli muhasebeciliğin ise skandallardan sonra önemli bir meslek dalı haline geldiğini vurgulamışlardır. Adli muhasebecilik mesleğinin ileride yaşanabilecek dolandırıcılık durumlarında engelleyici bir rol üstleneceğini ifade etmişlerdir.

Okunbor ve Osasumwen (2010) Adli Muhasebe üzerine yürüttükleri çalışmada Nijerya Bankacılık Sektörünü incelemişlerdir. Çalışma sonuçlarında Nijerya bankalarının yönetiminin etkin bir iç kontrol sistemi benimsemesi gerektiği, nakit yönetimi ve temel bankacılık işlemlerinin adli muhasebeye tabi tutulması gerektiği belirtmişlerdir.

Chukwunedu ve Okoye (2011) adli muhasebe üzerine yürüttükleri çalışmada Nijerya'daki 8 yükseköğretim kurumunda akademisyenlere anket çalışması uygulanmıştır. Çalışma sonucunda, adli muhasebe tekniklerinin denetçinin sahtekârlıkları tespit etme yeteneğini artırabileceğini ve böylece Nijerya'daki denetim boşluğunu kapatmaya yardımcı olabileceğini bulmuşlardır.

Çabuk ve Yücel (2012) adli muhasebecilik mesleğinin Türkiye'deki gelişimini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda Türkiye'deki uygulamaların çok yetersiz kaldığını, bireysel çabalar ile çözüme ulaşamayacağını bulmuşlardır.

Rezaee vd., (2014) adli muhasebe hakkında yürüttükleri çalışmalarında uluslararası çerçevede adli muhasebe eğitiminin tüm müfredatlarda yer alması gerektiğini belirtmiştir.

Ozili (2015) adli muhasebenin literatürüne genel bir çerçevede ele aldığı çalışmada adli muhasebenin dolandırıcılık gibi durumlar ile ilgilendiği bu eylemi gerçekleştirenlerin bıraktıkları kanıtlar ile adli muhasebecilerin araştırmalarını yürüttüklerini belirtmiştir.

Pamukçu (2017) adli muhasebenin bağımsız denetim üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Çalışmada adli muhasebenin gerekli incelemeler yaparak hileyi tespit ettiği ve ortaya çıkardığı bağımsız denetimden farklı olarak hileli eylemleri gerçekleştirenlerin yargı önüne çıkarılmasında adalete katkıda bulunduğunu belirtmiştir.

Osho (2017) adli muhasebenin Nijerya'daki üniversite mali sistemine etkisini incelediği çalışmada Nijerya'daki üniversite mali sisteminin tüm dışsal değişkenlerin etkisinden önemli ölçüde etkilendiğini ortaya koymuştur.

Erdoğan (2020) adli muhasebecilik mesleğinin alt boyutu olan hile denetçiliğini bir işletmedeki hile vakasını ele alarak incelemiştir. Çalışma sonucunda muhasebe profesyonellerinin hile denetimi konusunda yetersiz kaldığını belirtmiştir.

İlgili literatür incelendiğinde, konuya duyulan ilginin hem ulusal hem de uluslararası boyutta oldukça büyük olduğu anlaşılmaktadır. Adli muhasebe konu edinilerek birçok farklı çalışmanın yürütülmesi ileriye yönelik öneriler sunmak açısından oldukça önem arz etmektedir. Bu açıdan konuya dair yapılan çalışmaların adli muhasebecilik literatüründeki boşlukların doldurulmasında etkili bir faktör olduğu görülmektedir. Tüm bunlar doğrultusunda araştırmanın amaçları belirlenmiştir.

Çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeylerini incelemektir. Bir diğer amacı ise adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeylerini demografik özellikler açısından incelemektir. Daha açık ifade etmek gerekirse, öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik oluşturulan önermelere verdikleri yanıtların demografik özellikler açısından farklılık gösterip göstermediğini araştırmaktır. Bu kapsamda çalışma, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Düziçi Meslek Yüksekokulunda yürütülmüştür. Alan çalışması anket yöntemi ile desteklenmiştir. Çalışmadan elde edilen verilerin analizleri SPSS (Statistical Package for Social Sciences) programında yapılmıştır. Analiz yöntemi olarak frekans, T testi ve ANOVA kullanılmıştır. Bulgular özetlenerek yorumlanmış, sonuçlar değerlendirilmiş ve ilerideki çalışmalara ışık tutabilmek açısından önerilere yer verilmiştir. Özellikle literatür incelendiğinde, çalışmanın ele alınan perspektiften daha önce incelenmiş bulunmaması önemini ve değerini artırmaktadır. Tüm bunlar, literatüre sağlayacağı katkıyı anlamak açısından dikkate değerdir.

Çalışmanın ilk bölümünde adli muhasebe kavramı ele alınmıştır. İkinci bölümde yöntem başlığı altında araştırmanın amacına, yöntemine, örnekleme, verilerin analizine ve hipotezlerine yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise bulgulardan bahsedilmiştir.

1. Adli Muhasebe

Muhasebe, verilen bilgiler ile işletme sahiplerine ve şirketlere temel finansal bilgileri sağlarken, devletin ihtiyaç duyduğu ve talep ettiği bilgi ve belgelerin belirli bir sırada hazırlanmasını sağlayan bir bilim dalıdır. Bu nedenle, muhasebe bilimi, bu tür finansal bilgileri kullanan ilgilenelelere doğru ve güvenilir bilgi sağlamalıdır. Doğru ve güvenilir bilgi elde etmek için iyi eğitilmiş profesyonellerin yetiştirilmesi gerekmektedir (Tazegül, 2011: 4).

TDK (Türk Dil Kurumu), adli kavramını adalet ile ilgili olan şekilde tanımlamıştır. Kavram, adalet ile ilişkili olay, nesne, olgu, husus gibi anlamlara gelmektedir. Adli kelimesi çok eski bir kavramdır. Örneğin, II Beyazıt şiirlerinde mahlas olarak kullanmıştır. Ancak günümüzde de hala sıklıkla kullanılmaktadır. Adli, mahkemede yargılamaya, hukuksal çatışmaya ve kamuya intikal eden tartışmalara yönelik olarak kullanılan daha çok hukuk bilimine ait bir kavramdır. Ancak adli bilim adamlarının yalnızca hukukçulardan oluştuğunu söylemek yanlış olacaktır. Bu bağlamda adli kelimesi geniş anlamda düşünülmelidir. Çünkü adli tıp uzmanlarını, grafoloji uzmanları, adli müşavirler gibi kişileri de kapsamaktadır (Gülten, 2010: 312).

Adli muhasebe ise yani “Forensic Accounting” kavramı, ilk olarak 1946 senesinde New York’ta bir muhasebecilik şirketinin ortağı olan Maurice E. Peloubet tarafından “Adli Muhasebe: Günümüz Ekonomisindeki Yeri” adlı çalışmada kullanılmıştır (Açık, 2016: 1074). Adli muhasebe, mahkemeye intikali gerçekleşmiş olan anlaşmazlıkların muhasebe ile ilgili durumlarını inceleme, gerekli kanıtları toplama ve tüm bunlar sonucunda elde edilen bulguları avukat ve hâkimlere sunma çalışmaları olarak ifade edilebilmektedir (Pamukçu, 2017: 228). Adli muhasebenin çalışma alanları dikkate alınarak bir tanımlama yapılması gerekirse, muhasebe analizleri ağırlıklı olmak üzere dava desteği, bilirkişi tanıklığı ve manipülasyon araştırmacılığı ile ilgili bilim dalı olarak ifade edilebilmektedir. Kavram, bu şekilde tanımlandığında muhasebe analizleri ve sentezleri ön plana çıkmaktadır (Balcı, 2014: 5).

Adli muhasebeciler ise bilinen geleneksel muhasebecilere göre olaylara daha farklı bakmaktadır. Daha çok sayıların arkasındaki durumları görebilen, şüpheli aynı zaman da sezgileri kuvvetli uzmanlardır (Pamukçu, 2017: 228). Bu bağlamda bir adli muhasebeci için muhasebeye dair bilgi ve deneyimler tek başına yeterli değildir. Dedektif gibi araştırma ve soruşturma tekniklerini de kullanabilmeli, hukuksal problemleri bütün yönleri ile aydınlayabilmelidir (Balcı, 2014: 5). Bu da iyi bir eğitim almaktan geçmektedir. Adli muhasebe mesleğinin temeli, üniversitelerde alınan eğitimin kalitesi

ile doğrudan bağlantılıdır. Adli muhasebeci olmak isteyen bir kişi, muhasebe eğitimini bitirmelidir. Bu eğitimden sonra ise adli muhasebe yüksek lisansı eğitimi almalı veya adli muhasebeci uzmanlık sertifikası almalıdır. Türkiye bu konuda henüz çok fazla ilerleme kaydetmese de, yurt dışında adli muhasebe eğitimini veren ve sertifikalandırma yapan kuruluşlar mevcuttur. Başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere bazı gelişmiş ülkelerdeki üniversitenin müfredatında adli muhasebe ile alakalı birçok ders bulunmaktadır. Verilen bu eğitimlerin sonunda adli muhasebeci adayları bazı yetenekler kazanmaktadır. Bunlar; inceleme, araştırma, analitik ve doğru yorumlamadır. Üniversitelerde verilen eğitimin amacı da adaylara bu yetenekleri kazandırmaktır (Çoban, 2013: 19). Gerekli eğitimleri alarak çalışmalarını yürüten meslek mensuplarına adli muhasebeci denilmektedir (Pamukçu, 2017: 228).

Günümüze gelindiğinde, şirket yöneticileri ve pay sahipleri artık adli muhasebecilere sadece sahtekârlık ile ilgili bir ihtimal söz konusu olduğunda başvurmamaktadır. Örneğin Amerikalı iş insanları çoğunlukla aktif hile denetçileri olarak adli muhasebecilere başvurmaktadır. Son yıllarda yaşanan ekonomi skandalları (Enron, Worldcom, Parmalat, Ahold, Kanebo, Tyco vb.) muhasebe denetiminin önemini arttırmış, denetçilerin sorumluluğu iki kat artmıştır. Yapılmış olan muhasebe manipülasyonları sadece şirket yöneticileri ve yatırımcıların değil aynı zamanda çalışanların, kredi kurumlarının, devlet ve denetim firmalarının da zarar görmesine neden olmuştur. Muhasebeye dair olan bilanço çıkarma, muhasebe defterleri, faturalar gibi konularda uzmanlığı bulunan kötü niyetli kişiler hile ile rakamları manipüle ederek, binleri milyonlara, karları zararlara, dönüştürebilmektedir. Bu durum büyük kayıplara yol açmaktadır. Tüm bunlar adli muhasebecilere olan ihtiyacı gözler önüne sermektedir. AICPA (Uluslararası Yeminli Muhasebeciler Birliği), adli muhasebecilerin davalarda sunmuş olduğu desteği, hiçbir avukatın diğerine sağlayamayacağı profesyonel destek olarak ifade etmektedir (Pazarçeviren, 2005: 2).

Manipülasyonlar ile ilgili sorunlarının çözümünde profesyonel destek veren adli muhasebecilik mesleğine ihtiyaç duyulmasının temel nedenleri aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır (Bozkurt, 2000: 56):

- Küreselleşmenin beraberinde getirdiği yenilikler ile birlikte ticari olan işlemlerin günden güne karmaşık bir hal alması,
- Günümüzde kurumların ve bireylerin giderek mahkemeye başvurma oranlarının oldukça artması,
- Bireylerin, kurumların ve devletin birbiriyle olan ilişkilerinde sorunların her geçen gün daha çok artması,
- Değişen ve gelişen yeni dünyada dijitalleşmenin getirdiği yenilikler ile birlikte hile ve yolsuzlukları önlemenin zor bir hal alması,
- Şirketlerin giderek artan büyük tutarlardaki işletme başarısızlıkları.

Tüm bunlar adli muhasebecilik mesleğinin sunduğu profesyonel desteğe neden ihtiyaç duyulduğunu açıklar niteliktedir.

2. Yöntem

Bu bölümde, çalışmanın amacına yer verilmiş, daha sonra ise çalışmanın yöntemi ve örnekleme, kullanılan veri analizleri son olarak da hipotezleri açıklanmıştır.

2.1. Çalışmanın Amacı

Çalışmada, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Düziçi Meslek Yüksekokulunda muhasebe dersi alan öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeylerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın bir diğer amacı ise öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik oluşturulan önermelere verdikleri yanıtların demografik özellikler açısından farklılık gösterip göstermediğini araştırmaktır. Araştırma sonunda elde edilecek bilgiler ışığında gelecekte yapılacak olan çalışmalara katkılar sağlayabilmek amaçlanmaktadır.

2.2. Çalışmanın Yöntemi ve Örnekleme

Araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden *Nedensel Karşılaştırma Yöntemi* kullanılmıştır. Nicel araştırmalar, olgu ve olayları nesnelleştirip gözlemlenebilir, ölçülebilir ve aynı zamanda sayısal olarak da ifade edilebilir bir şekilde ortaya koyan bir araştırma türü olarak tanımlanabilmektedir

(Akman, 2014). Nedensel karşılaştırma yöntemi ise ortaya çıkmış veya var olan bir durumun nedenlerini, bu nedenleri etkileyen unsurları ya da bir etkinin sonuçlarını tespit etmeye yönelik yapılan bir araştırma türüdür. Aynı zamanda bireyler üzerinde herhangi bir baskı ya da müdahale bulunmadan yapılan çalışmalardır (Büyüköztürk vd., 2018). Araştırmanın amaçlarına ulaşmak amacıyla veri toplama yöntemi olan anket formundan yararlanılmıştır. Araştırmanın evrenini Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Düziçi Meslek Yüksekokulunda muhasebe dersi alan Raylı Sistem İşletmeciliği ve Sosyal Güvenlik bölümlerinde eğitim gören 158 öğrenci oluşturmaktadır. Evren büyüklüğü dikkate alındığında minimum 108 kişiye ulaşılması gerektiği belirlenmiştir. Örneklem sayısının tespit edilmesinde Sekaran'ın (1999) tablosundan yararlanılmıştır. Anket formları öğrencilere COVID-19 pandemisinin yaygın olarak görüldüğü 01.05.2020 ile 01.10.2020 tarihleri arasında Google formlar üzerinden çevrimiçi olarak ulaştırılmış ve gönüllülük esasına göre toplanmıştır. Çalışma kapsamında 132 öğrenciye anket uygulaması yapılmıştır. Literatürde bu konuya dair geçerliliği ve güvenilirliği onaylanmış birçok ölçek yer almaktadır. Bu çalışmada (Akal, 2014; Kızıl vd., 2016)'ın çalışmalarında kullandıkları ölçekten yararlanılmıştır. Anketin ilk bölümü, demografik bilgilerini öğrenmeye yöneliktir. Diğer bölümlerde yer alan önermeler ise 5'li Likert ölçeği ile değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler SPSS programında analize tabi tutulmuştur. Araştırmanın amaçlarına ulaşabilmek için güvenilirlik, frekans, T testi ve ANOVA analizi yöntemlerinden yararlanılmıştır.

2.3. Çalışmanın Hipotezleri

Çalışmanın amacı, öğrencilerin muhasebe eğitimine karşı tutumlarının demografik özellikleri ile ilişkisini ölçmektir. Bu doğrultuda oluşturulan hipotezler aşağıdaki gibidir:

H1: Öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeyleri cinsiyetleri açısından farklılık göstermektedir.

H2: Öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeyleri yaşadıkları şehir açısından farklılık göstermektedir.

H3: Öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeyleri yaşları açısından farklılık göstermektedir.

H4: Öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeyleri gelir durumları açısından farklılık göstermektedir.

H5: Öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeyleri akademik ortalamaları açısından farklılık göstermektedir.

H6: Öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeyleri sınıfları açısından farklılık göstermektedir.

3. Bulgular

Bu bölümde çalışmanın verilerinin analizi neticesinde elde edilen sonuçlar sunulmaktadır.

3.1. Araştırmanın Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Anket formunda öğrencilere yöneltilen tüm önermelerin genel olarak güvenilirlik analizi yapılmıştır. Önermelerin güvenilirlik analizi sonucu aşağıda yer alan Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Ölçeğin Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayıları

Ölçekler	Soru Sayısı	Cronbach's Alpha Katsayısı
Adli Muhasebe Kavramı Farkındalık Ölçeği	15	,959

Uygulanan güvenilirlik analizi sonucunda ölçeğin Cronbach's Alpha değeri ,959 olarak bulunmuştur ve bu değer güvenilirliği kabul edilmiştir.

3.2. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Araştırma örnekleminin demografik değişkenlere göre dağılımları aşağıda yer alan Tablo 2’de sırasıyla sunulmuştur.

Tablo 2: Katılımcıların Demografik Değişkenlere Göre Dağılımları

Cinsiyet	Sayı	Yüzde (%)	Yaşadıkları Şehir	Sayı	Yüzde (%)
Kadın	58	43,9	Osmaniye	37	28,0
Erkek	74	56,1	Diğer iller	95	72,0
Toplam	132	100,0	Toplam	132	100,0
Yaş	Sayı	Yüzde (%)	Gelir Durumu	Sayı	Yüzde (%)
17-20	64	48,5	400 TL ve altı	63	47,7
21-24	38	28,8	401-700 TL	23	17,4
25-28	15	11,4	701-1000 TL	11	8,3
29-32	10	7,6	1001-1300 TL	13	9,8
33 ve üzeri	5	3,8	1301 TL ve üzeri	22	16,7
Toplam	132	100,0	Toplam	132	100,0
Not Ortalaması	Sayı	Yüzde (%)	Sınıf	Sayı	Yüzde (%)
1.00-1.80	10	7,6	1. Sınıf	70	53,0
1.81-2.60	82	62,1	2. Sınıf	62	47,0
2.61-3.40	35	26,5	Toplam	132	100,0
3.41-4.00	5	3,8			
Toplam	132	100,0			

Tablo 2’de, katılımcıların demografik değişkenlere göre dağılımları verilmektedir. Buna göre ankete katılanların %43,9’u (58 kişi) kadın, %56,1’i (74 kişi) erkek şeklindedir. Dolayısıyla öğrencilerin çoğunluğunun erkek bireylerden oluştuğu görülmektedir. Katılımcıların yaşadıkları şehir incelendiğinde ise %28,0’i (37 kişi) Osmaniye, %72,0’i (95 kişi) Diğer iller şeklindedir. Bu bağlamda öğrencilerin çoğunluğunun Osmaniye dışındaki illerde yaşadığı belirlenmiştir. Katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımlarına bakıldığında %48,5’inin (64 kişi) 17-20 yaş, %28,8’inin (38 kişi) 21-24 yaş, %11,4’ünün (15 kişi) 25-28 yaş, %7,6’sının (10 kişi) 29-32 yaş, %3,8’inin (5 kişi) 33 ve üzeri yaş grubunda yer aldığı görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin çoğunluğunun 17-20 yaş aralığındaki bireylerden oluştuğu görülmektedir. Katılımcıların gelir durumları ile ilgili verdikleri yanıtlar incelendiğinde %47,7’sinin (63 kişi) 400 TL ve altı, %17,4’ünün (23 kişi) 401-700 TL, %8,3’ünün (11 kişi) 701-1000 TL, %9,8’i (13 kişi) 1001-1300 TL, %16,7’sinin (22 kişi) 1301 TL ve üzeri grubunda yer aldığı görülmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin çoğunluğunun gelir durumunun 400 TL ve altı olduğu görülmektedir. Yine aynı tablodaki verilere bakıldığında ankete katılanların %7,6’sı (10 kişi) 1.00-1.80, %62,1’i (82 kişi) 1.81-2.60, %26,5’i (35 kişi) 2.61-3.40, %3,8’i (5 kişi) 3.41-4.00 genel not ortalamasına sahiptir. Dolayısıyla öğrencilerin çoğunluğunun genel not ortalamasının 1.00-1.80 olduğu belirlenmiştir. Son olarak ankete katılanların sınıf düzeylerine göre dağılımlarına bakıldığında %53,0’sının (70 kişi) 1. Sınıf, %47,0’sının (62 kişi) 2. Sınıf olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin çoğunluğunun 1. Sınıf bireylerden oluştuğu görülmektedir.

3.3. Adli Muhasebe Kavramı Farkındalık Düzeyine İlişkin Yönelik Bulgular

Katılımcıların adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeylerini belirlemek amacıyla yöneltilen sorulara verdikleri cevaplar aşağıda yer alan Tablo 3’de frekans ve yüzdeler ile birlikte sunulmuştur.

Adli muhasebe kavramını daha önce duydum (A1) önermesine öğrencilerin %34,1'inin katılmadığı belirlenmiştir. *Adli muhasebe, muhasebenin bir alt kavramıdır (A2)* önermesine öğrencilerin yine %39,4'ünün kararsız kaldığı belirlenmiştir. *Adli muhasebenin Türkiye'de hukuki bir alt yapısı mevcuttur (A3)* önermesine öğrencilerin %37,9'unun katıldığı belirlenmiştir. *Adli muhasebe eğitimi Türkiye'de birçok üniversitede verilmektedir (A4)* önermesine öğrencilerin %45,5'inin kararsız kaldığı belirlenmiştir. *Adli muhasebe Türkiye'deki hile ve yolsuzlukların önlenmesinde büyük rol oynar (A5)* önermesine öğrencilerin %34,1'inin katıldığı belirlenmiştir. *Adli muhasebecilik mesleği Türkiye'de önemli bir yere sahiptir (A6)* önermesine öğrencilerin %33,3'ünün katıldığı belirlenmiştir. *Adli muhasebecilik mesleğine gereken önem verilmektedir (A7)* önermesine öğrencilerin %37,9'unun kararsız kaldığı belirlenmiştir. *Adli muhasebecilik mesleği geleceği olan bir meslektir (A8)* önermesine öğrencilerin %34,1'ünün katıldığı belirlenmiştir.

Üniversite eğitimimde adli muhasebe ile ilgili yeterli eğitim aldım (A9) önermesine öğrencilerin %30,3'ünün katılmadığı belirlenmiştir. *Adli muhasebe eğitiminin ayrı bir eğitim konusu olması gerektiğini düşünüyorum (A10)* önermesine öğrencilerin %33,3'ünün kararsız kaldığı belirlenmiştir. *Adli muhasebe ve adli muhasebecilik mesleği hakkında geniş bilgi sahibiyim (A11)* önermesine öğrencilerin %39,4'ünün katılmadığı belirlenmiştir. *Adli muhasebe uygulama da yardımcı olabilecek ve kullanılacak düzeydedir (A12)* önermesine öğrencilerin %40,9'unun kararsız kaldığı belirlenmiştir. *Adli muhasebecilik muhasebe ve denetimde iş kolaylaştırıcı ve hatalar ile hileleri ortaya çıkarabilecek düzeydedir (A13)* önermesine öğrencilerin %35,6'sının kararsız kaldığı belirlenmiştir. *Adli muhasebenin, muhasebe ve denetim sektöründe kullanımının yaygınlaştırılması gerekmektedir (A14)* önermesine öğrencilerin %30,3'ünün katıldığı belirlenmiştir. *Adli muhasebecilik mesleğinin gelişime açık ve üzerinde durulması gereken bir alan olduğunu düşünüyorum (A15)* önermesine öğrencilerin %29,5'inin katıldığı belirlenmiştir.

Tablo 3: Adli Muhasebe Kavramı Farkındalık Düzeyine İlişkin Frekans Analizi Tablosu

	1*	2*	3*	4*	5*	A.O
	N	N	N	N	N	S
	%	%	%	%	%	
A1	23 17,4	45 34,1	22 16,7	31 23,5	11 8,3	2,712
A2	10 7,6	16 12,1	52 39,4	41 31,1	13 9,8	3,234
A3	12 9,1	14 10,6	45 34,1	50 37,9	11 8,3	3,257
A4	13 9,8	14 10,6	60 45,5	35 26,5	10 7,6	3,113
A5	13 9,8	18 13,6	37 28,0	45 34,1	19 14,4	3,295
A6	9 6,8	19 14,4	39 29,5	44 33,3	21 15,9	3,371
A7	12 9,1	30 22,7	50 37,9	31 23,5	9 6,8	2,962
A8	12 9,1	18 13,6	40 30,3	45 34,1	17 12,9	3,280
A9	31 23,5	40 30,3	32 24,2	20 15,2	9 6,8	2,515
A10	13	26	44	33	16	3,098

	9,8	19,7	33,3	25,0	12,1	1,151
A11	26	52	34	14	6	2,409
	19,7	39,4	25,8	10,6	4,5	1,062
A12	18	29	54	21	10	2,818
	13,6	22,0	40,9	15,9	7,6	1,096
A13	16	23	47	30	16	3,053
	12,1	17,4	35,6	22,7	12,1	1,174
A14	10	26	36	40	20	3,257
	7,6	19,7	27,3	30,3	15,2	1,163
A15	12	27	33	39	21	3,227
	9,1	20,5	25,0	29,5	15,9	1,208

1*Kesinlikle katılmıyorum, 2*Katılmıyorum, 3*Kararsızım, 4*Katılıyorum 5*Kesinlikle katılıyorum

3.4. Araştırmanın Hipotezlerini Test Etmeye Yönelik Yapılan Analiz Sonuçları

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda oluşturulan hipotezlerin analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Araştırmanın birinci hipotezi, **H1: Öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeyleri cinsiyetleri açısından farklılık göstermektedir.** Bu hipotezi test etmek amacıyla T testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4: Cinsiyet Açısından Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyinin Farklılaşması

Gruplar	N	A.O	S.S	T	p
Kadın	58	45,344	8,894	22,876	,000
Erkek	74	45,810	16,268		

Tablo 4 incelendiğinde, öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p < 0.05$).

Araştırmanın ikinci hipotezi, **H2: Öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeyleri yaşadıkları şehir açısından farklılık göstermektedir.** Bu hipotezi test etmek amacıyla T testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5: Yaşadıkları Şehir Açısından Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyinin Farklılaşması

Gruplar	N	A.O	S.S	T	p
Osmaniye	37	48,054	13,408	,038	,846
Diğer İller	95	44,652	13,465		

Tablo 5 incelendiğinde, öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeylerinin yaşadıkları şehir açısından herhangi bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p > 0.05$).

Araştırmanın üçüncü hipotezi, **H3: Öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeyleri yaşları açısından farklılık göstermektedir.** Bu hipotezi test etmek amacıyla Anova testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6: Yaş Açısından Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyinin Farklılaşması

Gruplar	N	A.O	S.S	F	p
17-20	64	3,0270	,98616		
21-24	38	2,9947	,85366		
25-28	15	3,1511	,79541	,130	,971

29-32	10	3,1600	,77949
33 ve Üzeri	5	2,9867	,85036
Toplam	132	3,0404	,89903

Tablo 6 incelendiğinde, öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeylerinin yaşları açısından herhangi bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Araştırmanın dördüncü hipotezi, **H4**: *Öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeyleri gelir durumları açısından farklılık göstermektedir.* Bu hipotezi test etmek amacıyla Anova testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7: Gelir Durumları Açısından Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyinin Farklılaşması

Gruplar	N	A.O	S.S	F	p
400 TL ve Altı	63	46,571	14,848		
401-700 TL	23	43,391	13,846		
701-1000 TL	11	39,818	15,289	,913	,458
1001-1300 TL	13	45,692	8,938		
1301 TL ve Üzeri	22	48,000	10,212		

Tablo 7 incelendiğinde, öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeylerinin gelir durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Araştırmanın beşinci hipotezi ise **H5**: *Öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeyleri akademik ortalamaları açısından farklılık göstermektedir.* Bu hipotezi test etmek amacıyla Anova testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8: Akademik Ortalama Açısından Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyinin Farklılaşması

Gruplar	N	A.O	S.S	F	p
1.00-1.80	10	46,500	15,262		
1.81-2.60	82	45,622	13,705	,028	,994
2.61-3.40	35	45,485	13,419		
3.41-4.00	5	44,400	9,659		

Tablo 8 incelendiğinde, öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeylerinin akademik ortalama değişkeni açısından herhangi bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Araştırmanın altıncı hipotezi ise **H6**: *Öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeyleri sınıfları açısından farklılık göstermektedir.* Bu hipotezi test etmek amacıyla T testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9: Sınıf Düzeyleri Açısından Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyinin Farklılaşması

Gruplar	N	A.O	S.S	T	p
1. Sınıf	70	46,928	13,346	,076	,784
2. Sınıf	62	44,112	13,593		

Tablo 9 incelendiğinde, öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeylerinin sınıfları açısından herhangi bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Sonuç

Türkiye’de adli muhasebe kavramı henüz gelişim aşamasındadır. Hem literatür taramasından elde edilen bilgiler doğrultusunda hem de çalışmadan elde edilen sonuçlar ışığında adli muhasebe kavramının bilinirliğinin günümüzde henüz yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Ancak literatüre kazandırılan çalışmalar konuya olan ilginin artmasına yardımcı olmaktadır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde, öğrencilerin adli muhasebe kavramını daha önce duymadıkları, adli muhasebecilik mesleği hakkında bilgi sahibi olmadıkları, üniversitede bu konu ile ilgili eğitim almadıkları ancak üzerinde durulması ve yaygınlaştırılması gereken bir alan olduğunu belirten ifadeleri dikkat çekmektedir. Araştırmanın amaçları doğrultusunda oluşturulan hipotez testi sonuçlarına göre ise öğrencilerin adli muhasebe kavramına yönelik farkındalık düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Diğer hipotez sonuçları incelendiğinde ise öğrencilerin adli muhasebe kavramına karşı farkındalık düzeyleri yaşadıkları şehir, yaş, gelir durumu, akademik ortalama ve sınıf düzeyleri açısından farklılık göstermemektedir. Bu bağlamda **H1** hipotezi desteklenirken, **H2, H3, H4, H5, H6** hipotezleri desteklenmemiştir.

Çalışma özellikle adli muhasebe kavramına farkındalık düzeylerini ele almak ve bu tutumların demografik özellikler açısından farklılık gösterip göstermediğini araştırmak açısından literatüre büyük katkı sağlamıştır. Çalışmada ele alınmayan başka dinamiklerin ilerideki çalışmalarda dikkate alınması önem arz etmektedir. Diğer bir taraftan ileride yapılacak çalışmaların farklı il ve üniversiteleri kapsayacak şekilde örneklem grubunu genişletilerek yapılması tavsiye edilmektedir.

Kaynakça

- Açık, S. (2016). Adli Muhasebecilik Mesleğinin Faaliyet Alanları ve Eğitim Boyutu Açısından İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), 1071-1090.
- Akal, C. (2014). *Adli Muhasebe ve Adli Muhasebecilik Mesleğinin Ne Olduğu, Denetim Sektöründe Farkındalığı ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler Üzerine Bir Değerlendirme*. (Yüksek Lisans Tezi) Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.
- Akman, G. (2014). *Nicel ve Nitel Araştırma Yöntemleri*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Çay Meslek Yüksekokulu İşletme Yönetimi Programı Bilimsel Araştırma Yöntemleri Dersi. Erişim Adresi Efile:///C:/Users/Ba%C5%9Fak/Downloads/NICEL_VE_NITEL_ARASTIRMA_YONTEMLERI_pdf.pdf
- Altınsoy, M. (2011). *Adli Muhasebecilik ve Türkiye’de Uygulanabilirliği*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.
- Balcı, M. (2014). *Adli Muhasebe, Uygulamaları ve Günümüzdeki Durumu*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.
- Bozkurt, N. (2000). Muhasebe ve Denetim Mesleğinde Yeni Bir Alan: Adli Muhasebecilik. *Yaklaşım Dergisi*, 8(94), 56-61.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2018). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: PEGEM Akademi.
- Chukwunedu, S. ve Okoye, I. (2011). *Forensic Accounting and Audit Expectation Gap The Perception of Accounting Academics*. Çalışma Raporu Serisi. Erişim Adresi https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1920865
- Çabuk, A. ve Yücel, E. (2012). Adli Muhasebecilik Mesleğinin Türkiye’deki Gelişme Potansiyeline Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (56), 67-84.
- Çoban, Y. (2013). *Adli Muhasebede Uzman Tanıklık Mesleği, Muhasebe Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Trabzon.
- Çonkar, K. (2016). *Genel Muhasebe*. Ankara: Kocatepe Akademik Yayınevi.

- Erdoğan, M. (2020). Hile Denetçiliği ve Araştırmacı Muhasebecilik Çerçevesinde Adli Muhasebe: Örnek Olay İncelemesi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12(4), 3714-3726.
- Gülten, S. (2010). Adli Muhasebe Kavramı ve Adli Müşavirlik Mesleği. *Ankara Barosu Dergisi*, 68(3), 311-320.
- Kızıl, C., Çelik, İ., Akman, V. ve Okkaya, D. (2016). Adli Muhasebe Kavramının Önemi ve Farkındalık Düzeyi: Yalova Üniversitesi Öğrencileri İle Bir SMMM Meslek Mensubu Üzerinde İki Yönlü Uygulama. *Global Business Research Symposium, 1st Doctoral Conference* (1-24 ss.). İstanbul: Türkiye.
- Okunbor, A. ve Osasumwen O. (2010). Effectiveness of the Application of Forensic Accounting Services in Nigerian Corporate Organisations. *AAU Journal of Management Sciences*, 1(1), 171-184.
- Osho, A. (2017). Impact of Forensic Accounting on University Financial System in Nigeria. *European Scientific Journal*, 13(31), 571-590.
- Ozili, R. (2015). Forensic Accounting And Fraud A Review Of Literature And Policy İmplications. *International Journal of Accounting and Economics Studies*. 3(1), 63-68.
- Pamukçu, A. (2017). Adli Muhasebe ve Bağımsız Denetim Sürecine Etkisi. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 12(48), 227-244.
- Pazarçeviren, S. (2005). Adli Muhasebecilik Mesleği. *Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 1-9.
- Rezaee, Z., Crumbley, L., ve Elmore, R. (2004). *Forensic Accounting Education: A Survey of Academicians and Practitioners*. Social Science Research Network. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=518263
- Rezaee, Z., Lo, D. ve Ha, M. (2014). International Emergence of Forensic Accounting Education and Practice. *Open Journal of Social Sciences*, 2, 1-3.
- Sekaran, U. (1999). *Research Methods For Business*. New York: John Wiley & Sons Inc.
- Tazegül, A. (2011). *Muhasebe Öğretim Programının Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi: Meslek Yüksekokullarında Bir Uygulama*. (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Erzurum.